

Regionaal **Risicoprofiel** Haaglanden

*t.b.v. multidisciplinaire rampenbestrijding
en crisisbeheersing*

Veiligheidsregio Haaglanden

**BRANDWEER
GEMEENTEN
GHOR
MKA
POLITIE**

Regionaal **Risicoprofiel** Haaglanden

t.b.v. multidisciplinaire rampenbestrijding en crisisbeheersing

Door:

Bureau Gemeentelijke Crisisbeheersing Haaglanden
Brandweer Haaglanden
GHOR Haaglanden
Politie Eenheid Den Haag

In samenwerking met:

Gemeente Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland, Zoetermeer en publieke en private partners in rampenbestrijding en crisisbeheersing

Versie 4.0 | Vastgesteld op xx - xxxx - xx door het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Haaglanden

Voorwoord

Voor u ligt het regionaal risicoprofiel (RRP) van de Veiligheidsregio Haaglanden. Het RRP geeft een overzicht en weging van risico's op rampen en crisis, binnen onze en zich naar onze veiligheidsregio uitstreckende risico's. Het RRP biedt daarmee het bestuur van de veiligheidsregio een basis voor het strategische beleid beschreven in het regionaal beleidsplan. Als basis voor het regionaal beleidsplan, is het RRP ook een basis van informatie waarop de veiligheidsregio zich operationeel voorbereidt. Het risicoprofiel vormt daarmee de basis voor het functioneren van de veiligheidsregio.

Het RRP dient gezien te worden als een document dat binnen de beleidscyclus de basis is voor het regionaal beleidsplan. In die hoedanigheid wordt het document vastgesteld door de directie van de veiligheidsregio en aangeboden aan de raden. Naast deze ondersteunende functie voor het regionaal beleidsplan, dient het document gedurende de beleidscyclus actueel te blijven om in te kunnen blijven spelen op veranderende risico's op rampen en crisis. Het RRP wordt daardoor op structurele wijze geactualiseerd gedurende de beleidscyclus.

Onderdeel van het actualiseren van het risicoprofiel is het herzien en aanvullen van het risicodiagram. De risico's in de regio Haaglanden zijn geïnventariseerd conform crisistypen uit de landelijke handreiking.

VOORWOORD	2
HOOFDSTUK 1 ALGEMEEN	4
HOOFDSTUK 2 KARAKTERISTIEK VAN HAAGLANDEN	6
<i>Leefomgevingen</i>	6
<i>Demografie</i>	7
<i>Buurregio's</i>	8
HOOFDSTUK 3 EEN OOGOPSLAG, WAT IS HET RISICOBEELD	9
<i>Karakteristiek van risico's in Haaglanden</i>	9
<i>Risicodiagram</i>	11
<i>Prioritaire risico's</i>	12
HOOFDSTUK 4 VAN RISICO'S NAAR DE PRAKTIJK	15
HOOFDSTUK 5 BIJLAGEN	16

Hoofdstuk 1

Algemeen

Aanleiding

De Veiligheidsregio Haaglanden wil zich voorbereiden op (specifieke) risico's die de inwoners van de regio bedreigen. Haaglanden heeft een specifieke risicosetting en wil de risicobeheersing en crisisbeheersing van de regio hierop afstemmen. Dit kan alleen wanneer er adequaat inzicht is in de aanwezige risico's, zowel in de eigen regio als in de omliggende gebieden. Het Regionaal Risicoprofiel Haaglanden biedt dit inzicht.

Dit risicoprofiel bestaat hoofdzakelijk uit een overzicht en analyse van de voor de regio meest relevante (prioritaire) risico's, waarmee het is vormgegeven zoals de Wet veiligheidsregio's (artikel 15.2) dit voorschrijft. In de risicoanalyse worden de geïnterpreteerde risico's nader beschouwd, vergeleken en geïnterpreteerd. Conform de Wet veiligheidsregio's is tevens aandacht voor de borging van de resultaten in andere planfiguren, zoals het beleidsplan. Het risicoprofiel vormt daarmee de basis voor het functioneren van de veiligheidsregio.

Het Regionaal Risicoprofiel Haaglanden heeft als doel het bieden van een overzicht en weging van risico's op het gebied van rampen en crisis. Op basis hiervan heeft het bestuur de mogelijkheid te komen tot een risicoprioritering over het voorkomen, beperken dan wel accepteren van bestaande en nieuwe risico's op het gebied van rampen en crisis. Het risicoprofiel is daarmee een belangrijk instrument voor het bestuur en het regionaal management om afgewogen keuzes te maken over het gewenste beleid in alle schakels van de veiligheidsketen, ten behoeven van de operationele voorbereiding op rampen en crisis. De afgewogen keuzes worden in het beleidsplan van de veiligheidsregio verankerd.

Het Regionaal Risicoprofiel is daarmee een onderdeel van de beleidscyclus van het regionaal beleidsplan. Gedurende de beleidscyclus wordt het risicobeeld binnen een continu proces actueel gehouden. Hiervoor wordt de samenwerking met publieke en private partners gezocht en aan hen de mogelijkheid geboden hun visie te geven op mogelijke veranderingen in de risicobeoordeling in de regio. Door het continu actueel houden van het risicobeeld kan de veiligheidsregio zo goed mogelijk reageren op ontwikkelingen binnen de regio, met als doel het operationeel handelingsperspectief voor de hulpdiensten vergroten.

Wettelijk

Het risicoprofiel staat niet op zich: In de Wet veiligheidsregio's is een nadrukkelijke koppeling met het beleidsplan gelegd: *Het beleidsplan [...] is mede gebaseerd op een door het bestuur van de veiligheidsregio vastgesteld risicoprofiel*¹. In de Wet veiligheidsregio's is het begrip risicoprofiel gerelateerd aan zowel rampen en crises als branden. De karakteristiek van Haaglanden en de risicokaart vormen hierbij het uitgangspunt. Het voorliggende risicoprofiel richt zich enkel op rampen en crises en daarmee niet op de dagelijkse zorg.

Lokale inbedding

Het risicoprofiel geeft een regionaal beeld van de risico's op rampen en crisis, waarbij vaak risico's in ogenschouw worden genomen met een regionale impact. Het is daarentegen niet uitgesloten dat een ramp of een crisis zich enkel lokaal voltrekt.

Het lokale schaalniveau wordt op verschillende manieren meegenomen:

- Voor de inventarisatie en analyse van de risico's wordt nadrukkelijk gebruik gemaakt van de lokale kennis van lokale risicobronnen en kwetsbaarheden.
- De risicokaart (die voor een belangrijk deel gevuld wordt met gemeentelijke informatie) vormt hiervoor een kennisbron.
- In aanvulling hierop wordt contact gezocht met de gemeentelijke Adviseurs Crisisbeheersing, de hoofden Openbare Orde en Veiligheid en het Bureau Gemeentelijke Crisisbeheersing.

¹ Artikel 15 van de Wet veiligheidsregio's

- Tot slot worden zienswijzen vanuit de gemeenteraden, gegeven binnen de procedure voor het regionaal risicoprofiel én het regionaal beleidsplan, meegenomen in het risicoprofiel.

De lokale risico's die vallen onder de dagelijkse zorg worden niet meegenomen in dit risicoprofiel, want dit is een verantwoordelijkheid voor de afzonderlijke diensten en gemeenten. Deze risico's zijn beschreven in o.a. de gemeentelijke integrale veiligheidsplannen en de verschillende beleidsplannen van de gemeenten en hulpdiensten.

Regionale multidisciplinaire aanpak

Het regionaal risicoprofiel van Haaglanden is opgesteld aan de hand van de landelijke Handreiking Regionaal Risicoprofiel.

In een samenleving die steeds complexer wordt, is nauwe samenwerking met andere private en publieke partijen wenselijk en noodzakelijk. De hulpdiensten moeten en kunnen niet als enigen de verantwoordelijkheid dragen voor het uitvoeren van taken op het gebied van risico- en crisisbeheersing. In het landschap van de crisisbeheersing hebben, naast de hulpdiensten en gemeenten, vooral de publieke en private partners een eigen verantwoordelijkheid in de voorbereiding op en beheersing van rampen en crisis. Daarom wordt tijdens de actualisatie van het risicoprofiel een aantal private en publieke partijen de mogelijkheid geboden hun visie te geven op de risico's in Haaglanden. Hierbij kan gedacht worden aan de hulpdiensten, gemeenten, nutsbedrijven, waterschappen, omliggende veiligheidsregio's, de omgevingsdienst, de ministeries en inspecties.²

² Zie Bijlage 1 voor een overzicht van alle betrokkenen bij het project

Hoofdstuk 2

Karakteristiek van Haaglanden

Een gedegen inventarisatie en analyse van de risico's kan enkel plaatsvinden met een scherpe foto van de regio op het netvlies: de karakteristiek van Haaglanden. Dit bestaat uit zowel een fysieke (leefomgeving) als een sociale karakteristiek (demografie). De regio Haaglanden bestaat uit 9 gemeenten: Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer. Deze gemeenten hebben bij elkaar een oppervlakte van meer dan 450 vierkante kilometer en tellen tezamen ruim een miljoen inwoners. Ongeveer de helft hiervan woont in de gemeente Den Haag. Zowel Zoetermeer, Westland als Delft behoren tot de 100.000+ gemeenten.

Tabel 1 | Kenmerken gemeenten

Gemeente	Oppervlakte (km ²)	Inwoneraantal
Delft	24,06	101.381
Den Haag	98,13	524.882
Leidschendam-Voorburg	35,62	74.604
Midden-Delfland	49,38	19.034
Pijnacker-Nootdorp	38,62	52.656
Rijswijk	14,49	51.027
Wassenaar	62,40	26.055
Westland	90,74	105.632
Zoetermeer	37,05	124.763
Totaal	450,49 (=45.049 ha)	1.080.034

Bron: CBS-statistiek 2017

Het inwoneraantal van de regio Haaglanden maakt een continue groei door. De regio behoort met een inwoneraantal van meer dan een miljoen tot één van de dichtstbevolkte regio's van Nederland, met Den Haag als gemeente met het hoogste inwonersaantal per km² van alle gemeenten in Nederland. Daarnaast staan Delft, Zoetermeer en Rijswijk in de top 15 van de meest dichtbevolkte gemeenten van Nederland.

Leefomgevingen

Haaglanden is een regio met een grote diversiteit aan leefomgevingen: van grote steden tot kleine dorpen, van oude binnensteden tot nieuwe stadsontwikkelingen, van verdichte kassencomplexen tot weidse landbouwgebieden.

Multifunctioneel ruimtegebruik in dichtbevolkte omgeving

De regio Haaglanden is een overwegend dichtbevolkt gebied. Delft, Rijswijk en Den Haag kennen een lange stedelijke historie, wat onder meer tot uiting komt in de oude compacte binnensteden. De oude binnensteden kenmerken zich door een historisch stratenpatroon, oude (monumentale) panden en smalle doorgangen. Geplande gebiedsuitbreiding is voor 80% gepland in bestaand bebouwd gebied en zal leiden tot verdere verdichting, onder meer in de vorm van compacte (hoog- en diep)bouw. Ook rondom de kernen vindt uitbreiding plaats zoals de ontwikkeling van Rijswijk Zuid.

Gezien de bevolkingsdichtheid en de beperkte beschikbare ruimte is in toenemende mate sprake van multifunctioneel ruimtegebruik, zowel bovengronds alsook ondergronds. In Den Haag, Delft en Rijswijk is een groot aantal tunnels ontwikkeld om de ontsluiting van het dicht stedelijk gebied te bevorderen. Dit betreft zowel weg- als spoortunnels voor light (tram, Randstadrail) en heavy rail. Haaglanden kent en ontwikkelt belangrijke regionale en landelijke vervoersknooppunten, waar verschillende modaliteiten samen komen, zoals Den Haag Nieuw Centraal en station Delft.

Ook over de weg neemt Haaglanden een centrale positie in voor de ontsluiting van de Randstad, met de verbindingen met Amsterdam, Rotterdam en Utrecht via de N44/A44, A4, A12 en A13. Haaglanden kent daarentegen een beperkte ontsluiting door de ligging aan de kust.

Bestuurlijk centrum van Nederland & Internationale stad van recht en vrede

Den Haag is het bestuurlijk centrum van Nederland met opvallendste karakteristieken: de aanwezigheid van het Koninklijk Huis, het Binnenhof en de Ministeries. Deze staan echter niet op zichzelf. In Den Haag – Internationale stad van recht en vrede – en Wassenaar bevindt zich een groot aantal buitenlandse instanties, zoals ambassades, internationale organisaties en internationale tribunalen. Daarnaast is het Libanon Tribunaal gevestigd in Leidschendam-Voorburg en heeft de The Hague Security Delta (HSD) zich gevestigd in Den Haag. Dit bestuurlijke en internationale karakter brengt een grote diversiteit aan (politieke) manifestaties met zich mee: evenementen, demonstraties en conferenties.

Door de centrale ligging in de Randstad en de aanwezigheid van het bestuurlijk centrum, is Haaglanden ook in trek bij grote multinationals. Bedrijven als PostNL, Siemens Netherlands, NN Group Shell en TNO hebben hun hoofdkantoor in de regio. Samen met het bestuurlijke centrum leidt dit tot grote forensenstromen op werkdagen.

Innovatief kenniscentrum

Regio Haaglanden ontpopt zich ook meer en meer als innovatief centrum. Delft kent een hoogwaardige moderne technologische wijk, als hotspot voor kennisontwikkeling in Nederland. De TU Delft biedt Delft en ook Rijswijk een goed vestigingsklimaat voor andere bedrijven voor de ontwikkeling van hoogwaardige technologie: nucleaire, nanotechnische, biologische en defensietechnologie. Dit betreft niet alleen grote bedrijven als TNO, het European Patent Office (EPO) en IRI (als onderdeel van de TU-Delft), maar ook vele kleine innovatieve bedrijven. Ook Zoetermeer ontwikkelt zich als een innovatief kenniscentrum, met name op het terrein van ICT. Tot slot kent Den Haag de HSD Campus, het nationale innovatie centrum van het Nederlandse security cluster.

Toerisme en recreatie

Haaglanden kent door de kustligging in de Scheveningse haven een lange visserijgeschiedenis. De kustligging zorgt ook voor veel zomers toerisme in Scheveningen, Wassenaar, Kijkduin, Monster en 's-Gravenzande. Op zomerse dagen bevinden zich tienduizenden toeristen op de stranden. Ook in de duingebieden en de recreatiegebieden van o.a. Delft, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer vindt zomerse recreatie plaats. Daarnaast ontwikkelt Zoetermeer zich als een centrum voor sport & leisure van landelijke allure o.a. door de indoor skihal. Ook trekken de verschillende oude binnensteden jaarlijks vele toeristen. Tot slot kent Haaglanden een groot aantal evenementen en jaarlijks terugkerende festiviteiten.

Intensieve tuinbouw

Naast een hoogstedelijk gebied kent Haaglanden ook een ruraal gebied (met name Westland, Pijnacker-Nootdorp, Midden-Delfland) dat voornamelijk gekenmerkt wordt door enerzijds zeer intensieve tuinbouw en anderzijds weidse akkerbouwgebieden. Het bedrijfsmatige centrum wordt gevormd door de bloemenvelding in Naaldwijk. De bloemenvelding vormt een belangrijke economische motor van de regio met internationale uitstraling als derde economische mainport van Nederland. Ook de aanwezigheid van zaadverdelingsbedrijven is, gezien het mondiale belang van het product, niet alleen van belang voor de regio, maar ook voor de rest van de wereld. Daarnaast bevinden zich in de nabijheid van de bloemenvelding veel toeleverende bedrijven voor onder meer de productie, opslag en overslag van gewasbeschermingsmiddelen.

Demografie

Haaglanden heeft meer dan een miljoen inwoners, 2400 inwoners per vierkante kilometer. De verwachting is dat de bevolking in Haaglanden de komende jaren met 0.5% per jaar zal groeien, wat resulteert in een groei van 10% in 2030. Qua leeftijdsopbouw wijkt Haaglanden niet af van andere verstedelijkte gebieden in Nederland. Het aandeel van de ouderen in de bevolking is de afgelopen jaren verder gestegen. Deze ontwikkeling gecombineerd met het feit dat ouderen langer thuis blijven wonen, heeft gevolgen voor het risicobeeld van Haaglanden.

Haaglanden kenmerkt zich door een sterk multiculturele samenstelling van de bevolking. Enerzijds is dit het gevolg van groepen migranten, die zich permanent in de regio hebben gevestigd. Anderzijds is er een groot aantal inwoners dat zich tijdelijk (enkele maanden tot jaren) in de regio vestigt vanwege werk bij een internationale instelling of voor seizoensarbeid in de kassen. Deze

gemêleerde samenstelling van de bevolking is van invloed op de inrichting van het sociale leven en de bebouwde omgeving.

Kijkend naar de herkomst van de bevolking, zien we dat een derde van de bevolking in Haaglanden allochtoon is. Dit ligt boven het Nederlands gemiddelde (19.6%). Bovendien wonen in Den Haag tweemaal zoveel allochtonen als in de rest van de regio Haaglanden. De multiculturele samenstelling leidt tot een grote diversiteit aan religies. De religies kennen op zichzelf en in hun rol in de maatschappij ook een grote mate van diversiteit.

Tabel 2 | **Karakteristiek Haaglanden**

Karakteristiek Haaglanden
▪ Negen gemeenten met tezamen ruim 1 miljoen inwoners, gelegen onder NAP.
▪ Den Haag, Delft, Rijswijk en Zoetermeer: vier van de 15 dichtstbevolkte gemeenten van Nederland.
▪ Bestuurlijk centrum van Nederland & Internationale stad van recht en vrede.
▪ Hoogstedelijk gebied & oude binnensteden.
▪ Multifunctioneel ruimtegebruik (winkelcentra, hoogbouw, tunnels, ondergronds geautomatiseerd parkeren).
▪ Beperkte ontsluiting via rijkswegen, hoogste congestion level van Nederland
▪ Intensieve tuinbouw met internationale uitstraling (onderdeel van Greenport Westland-Oostland).
▪ Hoogwaardige technologie & innovatie (o.a. TU Delft, The Hague Security Delta).
▪ Toeristische hotspots aan de kust, bij plassen, sportactiviteiten en historische binnensteden.
▪ Ondergrondse technologische infrastructuur in een dichtbevolkt gebied (buisleidingen onder hoogstedelijk gebied).
▪ "Onder de rook van Rotterdam".

Buurregio's

Haaglanden grenst aan de zuidzijde aan de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond. Deze regio wordt met name gekenmerkt door de omvangrijke industrie rondom het havengebied van Rotterdam. Haaglanden valt binnen de invloedssfeer van een aantal bedrijven zoals Kuwait Petroleum Europoort, Akzo Nobel Base Chemicals B.V. en raffinaderijen van Esso en BP³.

In Rotterdam Rijnmond is tevens Rotterdam-The Hague Airport gelegen. Hoewel Rotterdam-The Hague Airport ambities heeft om uit te breiden, is het aantal vliegbewegingen niet toegenomen (stabiel). Wel heeft er een verschuiving plaatsgevonden van lesvluchten naar lijnvluchten en is het aantal passagiers met 50% toegenomen. Ondanks deze toename is het risico op luchtvaartincidenten in de regio laag.

Aan de noordzijde grenst Haaglanden aan Hollands Midden. Een aantal van de risico's die vanuit Hollands Midden kunnen uitstralen naar omliggende regio's zijn: snelwegen (het vastlopen van wegen / infrastructuur), uitval van vitale objecten, incidenten met giftige stoffen, overstromingen en duin- of natuurbranden. Momenteel wordt een nieuwe provinciale weg ontwikkeld die de A4 koppelt aan de A44 en vervolgens Katwijk verder ontsluit. Een tunnel en verdiepte ligging maken onderdeel uit van het tracé waarover het vervoer van gevaarlijke stoffen mogelijk zal worden toegestaan. Deze kenmerken van de omliggende regio's zijn meegenomen in de beoordeling van de risico's voor Haaglanden.

³ "Onder de rook van, stationaire externe veiligheidsrisico's ten zuiden van Haaglanden", Veiligheidsregio Haaglanden, 2011

Hoofdstuk 3

Een oogopslag, wat is het risicobeeld

De risico's in de regio Haaglanden zijn conform de landelijke handreiking geïnventariseerd langs 25 crisistypen, die zijn verdeeld over zeven maatschappelijke thema's⁴. De inventarisatie is gebaseerd op de kennis en expertise van publieke en private partners, de antwoorden op de digitale vragenlijst, literatuurstudie en de database van de risicokaart. De inventarisatie brengt risicobronnen en kwetsbaarheden in beeld. Niet alle risico's hebben een duidelijk geografische oorsprong. Sommige risico's manifesteren zich op verschillende schaalniveaus en zijn ruimtelijk ongebonden, zoals extreme weersomstandigheden en ziektegolf.

Karakteristiek van risico's in Haaglanden

Sociaal maatschappelijke omgeving

Verstoring van de openbare orde als gevolg van (politieke) demonstraties, maatschappelijke onrust en incidenten bij evenementen is een bijzonder risico in Haaglanden. Een groot aantal politieke- en diplomatieke objecten en internationale instellingen vormt een risico in het kader van openbare orde en rechtsorde.

Vitale infrastructuur

Door de hoge bevolkingsdichtheid wordt bij verstoring van de vitale infrastructuur direct een groot aantal mensen, instellingen (bijvoorbeeld ziekenhuizen en regeringsgebouwen) en bedrijven (bijvoorbeeld Flora Holland) getroffen. Met name uitval van energie (met als gevolg daarvan de uitval van telecom en/of ICT) vormt een groot risico. Door verweving van verschillende netwerken zullen, naast de uitval van telecom en/of ICT, ook andere keteneffecten optreden (verstoring van andere vitale infrastructuur). Hierbij dient ook rekening gehouden te worden met de mogelijkheid van moedwillig handelen gericht op het verstoren van deze sector.

Gezondheid

Door de hoge bevolkingsdichtheid in combinatie met de vele reisbewegingen van migranten en expats is Haaglanden kwetsbaar bij een bedreiging van de volksgezondheid. Een ziektegolf kan zich eenvoudig uitbreiden. Met name mensen met een verminderde weerstand zoals kinderen, ouderen en personen met een slechte leefomgeving (bijvoorbeeld in de "aandachtswijken") zijn bijzonder kwetsbaar.

Technologische omgeving

In Haaglanden worden over de weg, en zeer sporadisch over het spoor en over het water, gevaarlijke stoffen vervoerd. Veelal is begin- en eindbestemming buiten de regio gelegen, de (LPG) tankstations en o.a. DSM vormen hierop een uitzondering. Aandacht gaat uit naar de buisleidingen (aardgas en CO₂) die mede onder dicht bebouwd gebied liggen. Verder kent Haaglanden meerdere relatief kleine industrie(gebieden) en ligt een deel van de regio binnen het effectgebied van de industrie van Rotterdam. Daarnaast kent Zoetermeer een aantal alcohol verwerkende bedrijven en bevindt zich in Delft een innovatief kenniscentrum, een nucleaire onderzoeksreactor (RID) en het enige PBZO (Besluit Risico's Zware Ongevallen) bedrijf van de regio (DSM Gist).

Gebouwde omgeving

In Haaglanden bevindt zich een groot aantal objecten met een verhoogd risico bij brand en/of instorting, zoals gebouwen met meer dan 25 verdiepingen, hotels voor meer dan 50 personen, ziekenhuizen, kinderdagverblijven etc. Ook de oude binnenstad van Den Haag en Delft, diverse attractieparken (o.a. Madurodam, Drievliet, Duinrell, SnowWorld) met grote aantallen bezoekers, campings en de vele internationale en politiek/bestuurlijke instellingen vormen een bijzonder risico.

Verkeer en vervoer

Haaglanden vormt een centraal punt in de ontsluiting over de weg van de Westelijke randstad. Een klein incident in de regio kan leiden tot een verkeersinfarct, zowel in de regio als eromheen.

⁴ Zie Bijlage 3 voor een totaaloverzicht van maatschappelijke thema's, crisistypen en incidenttypen.

Bovendien is er een druk bezet spoornetwerk met het spoortraject Rotterdam – Den Haag als een van de drukste sporen in Nederland. Steeds meer vervoer vindt ondergronds plaats door tunnels met bijkomende risico's: diverse weg-, light- en heavy rail tunnels zijn aanwezig en in ontwikkeling.

Natuurlijke omgeving

Haaglanden is een waterrijk gebied. Door de ligging onder NAP staat het water in de regio op veel plaatsen net onder het maaiveld. In het landschap uit zich dit in vele vaarten, sloten en grachten. Met de ligging van de regio onder NAP in Dijkkring 14, is er een overstromingsrisico aanwezig met potentieel zeer grote effecten. Extreem weer vormt in combinatie met de grote bevolkingsaantallen (in de steden en/of bij evenementen) een risico. Daarnaast zorgen hevige regenval/clusterbuien voor risico's op overstromingen, met name in het Westland en Midden-Delfland. Door de beperkte vuurlast in de duinen en het beperkt aantal natuurgebieden is het risico op natuurbranden beperkt. Tot slot zijn de gemeenten Westland, Pijnacker-Nootdorp, Midden-Delfland en Leidschendam-Voorburg onderdeel van de Greenport Westland – Oostland⁵, dé greenport van Nederland. Deze gemeenten kennen daarmee vooral een economisch risico bij plagen en/of gewasziekten.

Bovenregionale risico's

Risico's beperken zich niet tot de grenzen van gemeenten of veiligheidsregio's. Veiligheidsregio Haaglanden grenst aan de regio's Hollands Midden en Rotterdam Rijnmond. Uit de (voorlopige) risicoprofielen van deze regio's volgen de diverse bovenregionale risico's die impact in Haaglanden kunnen hebben. Deze risico's zijn meegenomen in de beoordeling voor het risicodiagram :

- *Transportrisico's* beperken zich niet tot geografische grenzen. In Haaglanden zijn diverse snelwegen, spoorlijnen, vaarwegen (inclusief de ankerplaatsen voor de kust van Scheveningen) en buisleidingen waar transport van gevaarlijke stoffen plaatsvindt.
- Een *grootschalige overstroming* kan de gehele dijkkring 14 beslaan, waar ook regio Haaglanden ligging in heeft. Dit kan een overstroming vanuit zee of vanuit de rivieren zijn. Voor de betrokken partijen is daarom het convenant 'Bestuurlijke en operationele coördinatie dijkringen 14, 15 en 44' opgesteld.
- *Industriële incidenten* in Rotterdam Rijnmond kunnen onder ongunstige omstandigheden leiden tot een gifwolk, die zich uitstrekt boven Haaglanden, met name over het Westland of Midden-Delfland. Gezien de afstanden zal dit naar verwachting niet direct tot dodelijke slachtoffers leiden, maar wel tot ongerustheid en risico's voor de volksgezondheid⁶.
- *Risico's rondom kernenergie* zijn sterk gereguleerd, maar niet verwaarloosbaar. Haaglanden ligt binnen de invloedssfeer (100 km zone) van de reactoren Doel en Borsele;
- *Grootschalige uitval nutsvoorzieningen* (elektriciteit, gas, telecom) in omliggende regio's kan uitstraling hebben naar Haaglanden.
- *Luchtvaartrisico's* zijn in Haaglanden beperkt, gezien vanuit het aantal stijg- en landingsbewegingen (zweefvliegen sporadisch vanaf Valkenburg, helikoptervluchten voor het Koninklijk Huis, particulieren en het Mobiel Medisch Team). Echter, Haaglanden ligt wel in de aanvliegroutes van zowel Schiphol als Rotterdam – The Hague Airport.

Tegelijkertijd kunnen risico's in Haaglanden uitstraling hebben op de omliggende regio's. Dit geldt met name voor de eerder genoemde overstroming en uitval nutsvoorziening. Wanneer glastuinbouw geraakt wordt door uitval nutsvoorzieningen, kan dit grote economische impact hebben, omdat dit de derde economische motor van Nederland is. Ook verstoring van de openbare orde als gevolg van politiek/bestuurlijke issues kan uitstraling hebben op landelijk niveau. Bijzonder is ook de positie van de onderzoeksreactor in Delft, waar medische isotopen worden geproduceerd voor mondiaal gebruik.

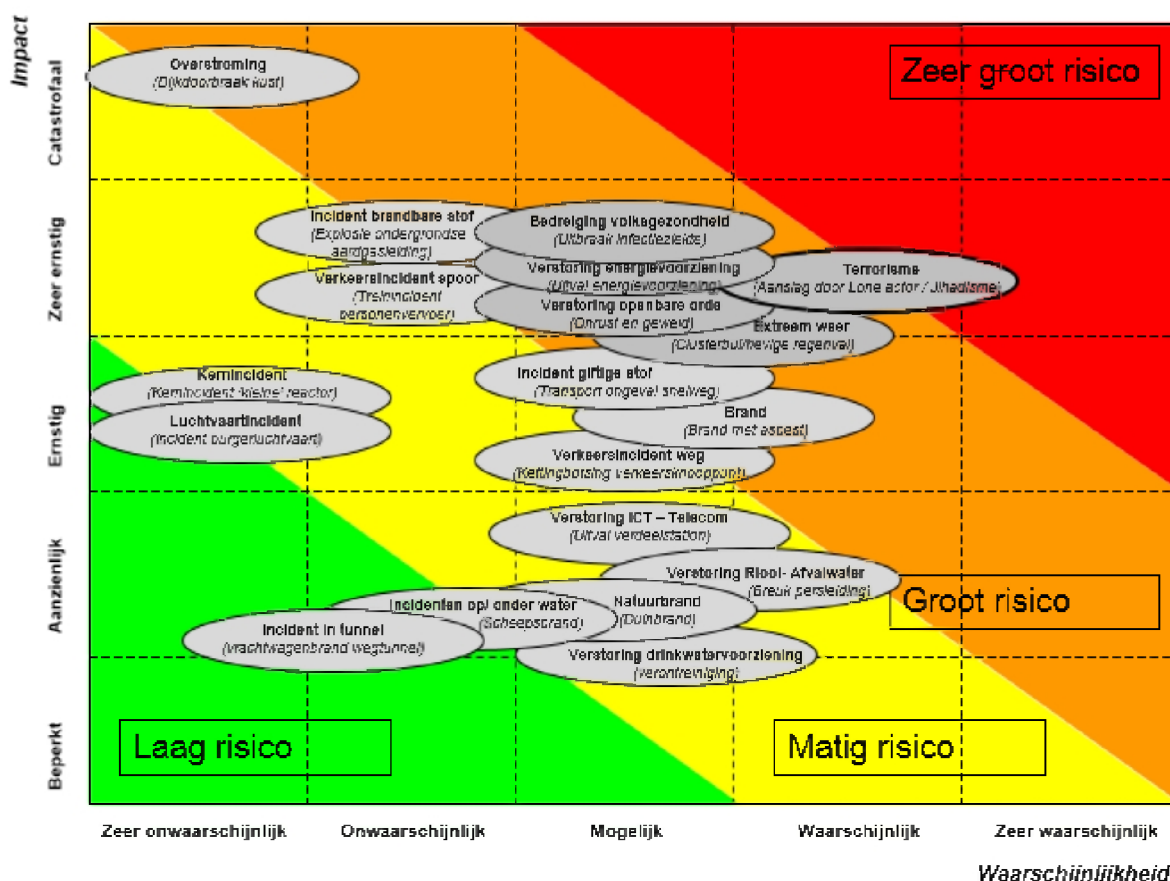
⁵ Greenport Westland-Oostland is het grootste glastuinbouwgebied in Nederland en beslaat de gemeenten Pijnacker-Nootdorp, Lansingerland, Westland, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Zevenhuizen-Moerkapelle, Waddinxveen, Nieuwerkerk a/d IJssel en Barendrecht

⁶ "Onder de rook van, stationaire externe veiligheidsrisico's ten zuiden van Haaglanden", Veiligheidsregio Haaglanden, 2011

Risicodiagram

De risico's in de regio Haaglanden zijn geïnventariseerd conform crisistypen uit de landelijke handreiking. De crisistypen voor de regio Haaglanden zijn beoordeeld op waarschijnlijkheid van voorkomen en impact (o.a. sociale en politieke stabiliteit, doden, gewonden, schade aan economie, ecologie of cultureel erfgoed). De resultaten van de waarschijnlijkheid- en impactbeoordeling zijn vertaald naar het risicodiagram. Het diagram is een momentopname en zal periodiek geëvalueerd worden en waar nodig aangepast en aangevuld worden.

Figuur 1 | Risicodiagram Haaglanden 2018

Op basis van een nadere analyse is gebleken dat vijf crisistypen met het oog op rampenbestrijding en crisisbeheersing op dit moment niet voor de regio Haaglanden direct van toepassing zijn. Dit zijn de crisistypen aardbevingen, dierziekten, plagen/gewasziekten, de verstoring van de afvalverwerking en de verstoring van de voedselvoorziening. Vooral nog worden aardbevingen en dierziekten gelet op de karakteristiek van Haaglanden niet gezien als een risico dat kan leiden tot een ramp/crisis van regionale omvang. Daarnaast zijn de verstoring van de voedselvoorziening en de verstoring van de afvalverwerking gelet op de vooral landelijke invloed van deze crisistypen niet verder beoordeeld. Tot slot is geconcludeerd dat gewasziekten/plagen grote economische impact hebben, echter dit valt buiten het handelingsperspectief van de veiligheidsregio. Daarom zijn deze niet opgenomen in het risicodiagram. Door het structurele karakter van de actualisatie van de risicobeoordeling, zullen deze afwegingen regelmatig geëvalueerd worden.

Prioritaire risico's

De in het risicodiagram opgenomen risico's zijn, door de beoordeling op impact en waarschijnlijkheid, geclassificeerd als laag, matig, groot of zeer groot risico voor de regio Haaglanden. Risico's met een hoge waarschijnlijkheidskans en een hoge impact verdienen vanzelfsprekend meer aandacht dan risico's met lage waarschijnlijkheid en impact. Uit de beoordeling van de risico's komen de volgende risico's als prioritair voor de regio naar voren (in willekeurige volgorde):

- Terrorisme
- Bedreiging volksgezondheid
- Verstoring openbare orde
- Gevolgen van extreem weer
- Verstoring van de energievoorziening

Deze risico's zijn alle geclassificeerd als groot (zie oranje classificatie in diagram) en worden gekenmerkt door de zeer ernstige impact. Hierbij is het mogelijk tot waarschijnlijk dat risico's ontaarden in een ramp of crisis. Deze risico's zijn typerend voor de karakteristiek van Haaglanden en vormen een bijzonder risico in Haaglanden voor de multidisciplinaire rampenbestrijding en crisisbeheersing. De prioritaire scenario's uit het Regionaal Risicoprofiel Haaglanden staan nadrukkelijk ook in de belangstelling vanuit de Strategie Nationale Veiligheid en vinden op nationaal niveau hun plek in het Nationaal Veiligheidsprofiel.

Terrorisme

Volgens de nationale handreiking Regionaal Risicoprofiel wordt terrorisme (als vorm van moedwillig handelen) niet gezien als een eigenstandig crisistype maar als trigger voor andere crisistypen. Risico's zitten hierbij zowel in de fysieke veiligheid (aanslagen met fysieke uitingen zoals het gebruik van explosieven en vuurwapens), maar zeker ook de dreiging voor onderdelen van de vitale infrastructuur zoals de energiesector, het drinkwaternetwerk en de telecom/ICT sector (cyber). Gezien de ontwikkelingen van de afgelopen jaren is 'Terrorisme' als crisistype geanalyseerd en opgenomen in het risicoprofiel. Hierbij wordt aangesloten bij het Nationaal Veiligheidsprofiel.

In 2013 is het dreigingsniveau door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid verhoogd naar het huidige niveau 'substantieel' en is sindsdien van toepassing. Dit houdt in dat de kans op een aanslag in Nederland en dus Haaglanden reëel is, al zijn er op dit moment geen concrete aanwijzingen dat er aanslagen in of tegen Nederland worden voorbereid. Desalniettemin is er sprake van een complex dreigingsbeeld, waarbij de jihadistische dreiging (door terroristische organisaties, transnationale netwerken, kleinschalige cellen en eenlingen) de meest bepalende terroristische dreiging vormt. Naast de jihadistische dreiging is er ook aandacht voor de dreiging vanuit links- en rechtsextremisme.

Met de aanwezigheid van vele nationale en internationale organisaties, het bestuurlijke centrum van Nederland en het centrum van de internationale vrede en recht zijn de risico's met betrekking tot terrorisme van belang voor deze regio. In de uitgebrachte dreigingsbeelden geeft de NCTV aan dat terugkeerders uit conflictgebieden de meest in het oog springende dreiging vormen voor Nederland. Aangezien Haaglanden een groot aantal inwoners kent die naar deze conflictgebieden zijn uitgereisd, vormen zij bij terugkeer een potentieel risico.

Verstoring openbare orde

Het risico op de verstoring van de openbare orde (het ordentelijk verloop van het maatschappelijke verkeer in de openbare ruimte) is alles behalve een nieuw risico. Bij de verstoring van de openbare orde gaat het om zowel zichtbare (demonstraties/rellen/paniek in menigten) als in eerste instantie onzichtbare (groeien maatschappelijke onrust onder delen van de bevolking) crisis. Hierbij hoeft de verstoring van de openbare orde niet per definitie gepaard te gaan met agressie en geweld: demonstraties verlopen immers over het algemeen ordentelijk en vreedzaam, maar kunnen toch een behoorlijke impact hebben op het maatschappelijke verkeer in de openbare ruimte.

Aan maatschappelijke onrust liggen veelal één of meerdere incidenten ten grondslag die heftige reacties veroorzaken bij burgers, in de (sociale) media of in de politiek. Deze reacties kunnen zowel gericht zijn op een persoon (of object) als op instanties (zowel privaat als publiek) en op 'fenomenen' (besluiten van de overheid). Denk hierbij aan bijvoorbeeld de aanwezigheid van een pyromaan of zedendelinquent, maar ook de komst van een (tijdelijk) asielzoekerscentrum en de onrust onder bepaalde bevolkingsgroepen. Deze worden gevoed door onderliggende maatschappelijke problemen waarvoor uiteindelijk de incidenten symbool staan. Het kan hierbij een dramatisch incident zijn, maar ook een vrij klein incident dat de druppel vormt die de emmer doet overlopen. Deze onrust kan zich uiteindelijk uiten door het optreden van massale dan wel ernstige aantastingen van de openbare orde (demonstraties en uiteindelijk rellen).

Naast de maatschappelijk onrust, is er kans op grootschalige ordeverstoringen (crisis) wanneer grote groepen mensen samenkomen, zoals bij evenementen en festiviteiten (zoals de jaarwisseling) en de eerder genoemde demonstraties. Denk hierbij aan crowd control en het risico op verdrukkingen bij paniek in menigten, het risico op gewelddadigheden en uiteindelijk rellen.

Gezien de karakteristiek van Haaglanden is het risico op maatschappelijke onrust en uiteindelijk de verstoring van de openbare orde in deze regio duidelijk aanwezig.

Bedreiging volksgezondheid

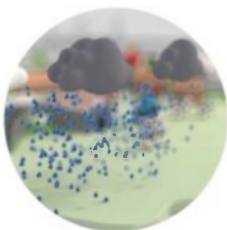

De grote bevolkingsdichtheid (voor een aantal steden de grootste dichtheid van Nederland) en bevolkingssamenstelling (o.a. met toegenomen vergrijzing en culturele samenstelling) maakt Haaglanden kwetsbaar voor bedreigingen van de volksgezondheid. Dit wordt versterkt door de dynamiek binnen de regio; dagelijks reizen vele forensen, studenten en toeristen van en naar Haaglanden. Daarnaast zijn er, mede als gevolg van de multiculturele samenstelling en de aanwezigheid van de vele internationale instellingen en het bestuurlijk centrum, vele reisbewegingen tussen de regio en de rest van de wereld.

De afgelopen jaren is dan ook veel geïnvesteerd in het voorbereiden op een mogelijke uitbraak van een infectieziekte. Landelijk wordt ingezet op preventie middels het rijksvaccinatieprogramma en preventieprogramma's van onder andere de GGD. Binnen de regio Haaglanden is het generiek draaiboek infectieziektenbestrijding vastgesteld. Daarnaast richt de voorbereiding zich ook op de eigen kwetsbaarheid middels continuïteitsplannen en zijn organisaties steeds beter voorbereid.

Daarentegen verdient de toenemende multiresistentie voor antibiotica (bacteriën ongevoelig voor bestaande antibiotica) en de kans op gemuteerd influenzavirus bijzondere aandacht. De kans hierop bestaat altijd en is niet nieuw. Multiresistentie is in Nederland nog niet breed aan de orde maar heeft wel wetenschappelijke focus. Gezien het grote aantal inwoners, de dichtheid en samenstelling blijft de bedreiging van de volksgezondheid hiermee onverminderd een groot en belangrijk risico.

Gevolgen van extreem weer

Onstuimig weer komt de laatste jaren regelmatig voor in Nederland. Meestal is er niets aan de hand, maar soms kan het weer omslaan in extreem weer, zoals zware storm met wind- en waterhozen. Maar ook hevige sneeuwval, stevige vrieskou of juist langdurige hitte kunnen gevaarlijk worden en zelfs het openbare leven verstoren. Het hele jaar door is er een kans op extreem weer waarbij de gevolgen erg afhankelijk zijn van de situatie. Met name extreme regenval, langdurige hitte en het extreem omslaan van het weer zorgen in combinatie met kwetsbare groepen (bijvoorbeeld ouderen en zwakkeren) voor risico's in Haaglanden.

Zo kunnen hevige en langdurige regenbuien leiden tot wateroverlast en uiteindelijk ook tot overstromingen omdat een groot deel van deze regio onder NAP ligt. Daarnaast kent Haaglanden jaarlijks een groot aantal festiviteiten en evenementen waar grote groepen mensen bijeenkomen. Ervaringen zoals Pinkpop in 2014, Rock am Ring (Duitsland) in 2016 en Pukkelpop (België) in 2011 laten zien dat extreem weer een zeer reëel risico vormt voor buitenevenementen. Tot slot neemt de kans op tropische hitte verder toe. In combinatie met de verdere vergrijzing, een doelgroep die kwetsbaar is voor extreme hitte, zorgt dit voor een belangrijk risico van extreem weer.

Verstoring van de energievoorziening

De verstoring van de energievoorziening richt zich in Haaglanden met name op de uitval van elektriciteit. Elektriciteit is een basisbehoefte en verweven met nagenoeg alle maatschappelijke processen. De uitval van de elektriciteit kent veel neveneffecten, zoals de verstoring van de telecommunicatie en ICT. Daarmee raakt de uitval van elektriciteit ook de continuïteit van het (nationale) bestuur en de regionale hulpverlening, met name wanneer deze van langere duur is. Dit maakt de beschikbaarheid van elektriciteit zeer noodzakelijk.

Uiteindelijk kan de uitval van elektriciteit leiden tot andere crisis/rampen: verstoring van de openbare orde, de uitval van andere vitale infrastructuren (drinkwater, rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering etc.). Met de ontwikkelingen op het gebied van terrorisme komt het moedwillig handelen gericht op deze sector steeds meer onder de aandacht (bijvoorbeeld vanuit Cyber).

Hoofdstuk 4

Van risico's naar de praktijk

Zoals verwacht is de karakteristiek van Haaglanden de afgelopen jaren niet veranderd. De regio is een laag gelegen gebied, dichtbevolkt en zeer multicultureel, en kenmerkt zich door de aanwezigheid van het bestuurscentrum van Nederland, de aanwezigheid van de Internationale stad van Vrede en Recht en de grote diversiteit aan leefomgevingen: compacte binnensteden en kleine authentieke dorpen, intensieve tuinbouwgebieden en weidse graslanden, toeristische hotspots aan de kust en in het binnenland. Wel blijft de regio in beweging en zijn er vele lokale ontwikkelingen, echter deze hebben (vooralsnog) geen effect op het risicobeeld van Haaglanden.

De voornaamste ontwikkeling die van invloed blijft op het risicobeeld van Haaglanden is de dreiging op het gebied van terrorisme. Hoewel terrorisme (dan wel het opzettelijk handelen) een 'trigger' kan zijn voor andere incidenten, zoals verstoring van de vitale infrastructuur, branden en/of instorting, bedreiging van de volksgezondheid en de verstoring van de openbare orde, is dit onderwerp als een bijzonder crisistype opgenomen in het risicodiagram. Dit sluit ook aan op de nationale Handreiking Terrorismegevolgbestrijding.

De prioritaire risico's voor Haaglanden zijn tot slot, in lijn met de karakteristiek (in willekeurige volgorde): Terrorisme, Bedreiging volksgezondheid, Verstoring Openbare Orde, de Verstoring van energievoorziening en Extreem weer. Deze prioritaire risico's zijn, zoals eerder vermeld, de basis voor het strategisch beleid vastgelegd in het regionaal beleidsplan.

Naast het continu analyseren van de risico's in de regio, zullen de vijf prioritaire risico's verder worden uitgediept, mede aan de hand van relevante (o.a. voor dit risicoprofiel geanalyseerde) scenario's. Daarbij wordt gekeken naar wat we op het gebied van crisisbeheersing al doen/waar we al op zijn voorbereid en wat hierbij meer, minder of anders kan. Hiermee wordt inzicht verkregen in het operationeel handelingsperspectief voor de hulpdiensten binnen de Veiligheidsregio Haaglanden.

Hoofdstuk 5

Bijlagen

Bijlage 1, Betrokkenen Regionaal Risicoprofiel

Bijlage 2, Overzicht maatschappelijke thema's, crisistypen en incidenttypen

Bijlage 3, Risico's nader toegelicht

Zie aanvullend document

